

Aika 01.02.2022, klo 13:01 - 15:19

Paikka Kunnanhallituksen huone, kunnantalo

Käsitellyt asiat

- § 1 Kokouksen laillisuus, päätösvaltaisuus ja työjärjestyksen hyväksyminen**
- § 2 Pöytäkirjan tarkastus**
- § 3 Aloite vanhusneuvostolle: Striimatut Jumalanpalvelukset**
- § 4 Vanhusneuvostopäivän 4.11.2021 antia**
- § 5 Vammaisneuvostopäivien 22.-23.11.2021 antia**
- § 6 Ilmoitusasiat**

Saapuvilla olleet jäsenet

Kari Laamanen, puheenjohtaja
Eeva-Liisa Luukkonen
Helvi Valtonen
Liisa-Leena Vidman, poistui 14:45
Pirkko Ihanamäki
Sonja Hämäläinen
Anu Valtonen

Muut saapuvilla olleet

Anne Julin, palvelujohtaja, sihteeri

Allekirjoitukset

Kari Laamanen
Puheenjohtaja

Anne Julin
Sihteeri

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty

07.02.2022

07.02.2022

Pirkko Ihanamäki

Liisa-Leena Vidman
§:t 1-3

07.02.2022

Eeva-Liisa Luukkonen
§:t 4-6

§ 1

Kokouksen laillisuus, päätösvaltaisuus ja työjärjestyksen hyväksyminen

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin

anne.julin@puumala.fi

palvelujohtaja

Esityslista on lähetetty sähköisesti 26.1.2022.

Päätös

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

§ 2

Pöytäkirjan tarkastus

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin
anne.julin@puumala.fi
palvelujohtaja

Vanhus- ja vammaisneuvosto valitsee tälle kokoukselle kaksi pöytäkirjantarkastajaa.

Pöytäkirja tarkastetaan erikseen sovittavana ajankohtana ja se on nähtävänä Kuntalain 140 §:n mukaisesti kunnan verkkosivuilla.

Ehdotus

Esittelijä: Anne Julin, palvelujohtaja

Tämän kokouksen pöytäkirjan tarkastajiksi valitaan Sonja Hämäläinen ja Liisa-Leena Vidman.

Päätös

Tämän kokouksen pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Pirkko Ihanamäki ja Liisa-Leena Vidman.

§ 3

Aloite vanhusneuvostolle: Striimatut Jumalanpalvelukset

PuuDno-2022-22

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin

anne.julin@puumala.fi

palvelujohtaja

Puumalan palvelukeskuksen henkilökunta on asukkaiden puolesta toimittanut vanhus- ja vammaisneuvostolle seuraavan aloitteen striimatuista Jumalanpalveluksista:

"Koronaepidemia alkaessa Puumalan seurakunta järjesti Jumalanpalveluksia striimattuina. Puumalan Palvelukeskuksen asukkaat nauttivat, kun pääsivät osallistumaan näihin Puumalan kirkosta tuleviin suoratoistettuihin Jumalanpalveluksiin tv:n välityksellä. Ne toivat odotetun sunnuntai tervehdyksen kotikirkosta. Kuva ja ääni kotikirkosta toi osallisuuden tunteen kotiseurakunnan toimintaan.

Isosta televisiosta katsottuna Jumalanpalvelukset tuntuivat juhlalta ja lisäsi yhteisöllisyyden tunnetta, kun ollaan "kirkossa". Pelkkä keskusradion välityksellä tuleva Jumalanpalvelus ei vastaa tätä, etenkin kuulon heikentyessä. (Mäntykodissa ei ole keskusradiota, jonka välityksellä kuulisi jumalanpalveluksen Puumalan kirkosta. Talvella asukkaat eivät mielellään lähde Palvelukeskukseen).

Nyt kun striimatut lähetykset loppuivat, niin osa asukkaista kokee jäävänsä ulkopuoliseksi kotiseurakunnasta. Muutamille asukkaille oli todella suuri pettymys, kun esim. vainajien muistohartauden lähetystä ei tullut. He odottivat sitä.

Striimatut Jumalanpalvelukset palvelisivat seurakuntalaisia, joilla on haastetta osallistua kirkossa Jumalanpalveluksiin ja toisivat kirkollisverolle hyvää vastinetta. Lähetykset voivat olla monelle ainut yhteys seurakuntaan ja tuoda yhteisöllisyyttä ja osallisuutta seurakunnan toimintaan.

Toivomme Puumalan seurakunnalta striimattuja Jumalanpalveluksia."

Palvelujohtaja on ollut asian johdosta yhteydessä Puumalan seurakunnan va. kirkkoherraan.

Hän kertoi, että Jumalanpalvelusten suoratoistossa on ennen kaikkea ongelmana se, että ei ole tekijöitä. Jumalanpalvelusten suoratoiston edistämiseksi tarvitaan siis lisää suoratoiston toteuttajia. Lisäksi tarvitaan ehkä kokonaan uusi ohjelma ja uutta kalustoa, koska nykyohjelmalla ja kalustolla suoratoiston toteuttaminen on ollut hankalaa ja epävarmaa. Palvelujohtaja va. kirkkoherra keskustelevat asiasta keskiviikkona 9.2.2022.

Ehdotus

Esittelijä: Anne Julin, palvelujohtaja

Vanhus- ja vammaisneuvosto keskustelee Jumalanpalvelusten suoratoistopalvelun edistämisestä.

Päätös

Vanhus- ja vammaisneuvosto totesi Jumalanpalvelusten suoratoistoista seuraavaa:

- Erityisien kirkkopyhien Jumalanpalvelukset suoratoistettaisi. Jos jonakin kuukautena ei ole erityistä kirkkopyhää, silloin suoratoistettaisi yksi Jumalanpalvelus kuukaudessa.
- Kunta voisi neuvotella seurakunnan kanssa, että laitteet ja ohjelma olisi siirrettävä ja ne hankittaisiin yhteisesti. Tällöin niitä voisi käyttää Jumalanpalvelusten suoratoiston lisäksi erilaisisten kulttuuritapahtumien, kansalaisopiston luentojen ja tapahtumien sekä varhaiskasvatuksen ja koulun järjestämien tapahtumien suoratoistoissa.

Tiedoksi

Puumalan seurakunta

§ 4

Vanhusneuvostopäivän 4.11.2021 antia

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin

anne.julin@puumala.fi

palvelujohtaja

Valtakunnallinen Vanhusneuvostopäivä toteutettiin 4.11.2021. Päivän teemana oli Tie takaisin parempaan arkeen - Vanhusneuvostot vaikuttavina toimijoina ikäihmisten, järjestöjen ja viranomaisten välillä.

Luentojen lisäksi vanhusneuvostonpäivän aikana pidettiin pienryhmäkeskusteluja sekä aamu- että iltapäivällä. Osa ryhmistä (10) oli paikan päällä ja osa etänä (3) Teamsin välityksellä.

Alla oleva yhteenveto on koottu eri keskusteluryhmien yhteenvedoista. Ryhmissä tuli esille osaltaan samoja asioita ja niitä on pyritty tämän yhteenvedon kirjauksissa yhdistämään.

AAMUPÄIVÄN KESKUSTELUT

1. Miten voimme omalla toiminnallamme vahvistaa ikääntyneiden osallisuutta kuntamme päätöksenteossa?

Tämän aiheen kohdalla nostettiin esiin yhteistyö. Esimerkiksi yhteinen vanhus- ja vammaisneuvosto lisää itsessään jo osallisuutta. Myös järjestöjen kanssa rakentava ja kehittävä yhteistyö sekä neuvosto päätöksenteon sanansaattajaksi.

Vanhusneuvostoa tulisi informoida kaikista valmisteltavista asioista (budjetti, strategia). Tällä hetkellä rahankäytöstä ei informoida kunnissa eikä siitä kysytä vanhusneuvostolta. Pienemmissä kunnissa varsinaisissa toimielimissä sekä vanhusneuvostossa voisi toimia sama henkilö. Kunnanhallituksen edustaja voi olla nimetty myös vanhusneuvostoon. Helsingissä vanhusneuvostossa voisi olla mukana virkamies. Moni neuvoston jäsen koki, että tällä hetkellä viestintäkeinot ja yhteydenpito kaupungin tai kunnan päättäjiin rajoittuu sellaisiin keinoihin kuin "sitkeästi ottaa yhteyttä kerta toisensa jälkeen", "ei saa antaa periksi" tai "tarpeen tullen kovistellaan virkamiehiä".

Jalkautuminen, ihmisiin tutustuminen sekä keskustelu myös kotihoidon henkilökunnan kanssa edesauttaa viestintää. Tehdään kyselyitä liittyen päätöksentekoon ja kyseenalaistetaan huonot päätökset. Virkamiesten on vastattava ja tuotava lausuntoja vanhusneuvostoille käsiteltäväksi. Vanhusten tulee saada osallistua entistä enemmän erilaisiin kunnissa toimiviin työryhmiin. Vanhusneuvoston asiat tulee käsitellä kaupunginhallituksessa sovitulla tavalla. Tärkeää on ottaa neuvoston asialistoille kunnassa valmisteilla olevia asioita ja tuoda ikäihmisten näkökulma esille.

Vanhusneuvoston kokousten osalta nousi esiin ehdotus, että kunnanhallituksen puheenjohtaja/kunnanhallituksen edustaja osallistuisi neuvoston kokouksiin. Puheenjohtajat voisivat myös pitää yhteisiä kokouksia sekä asioiden esittelijät ja muut asiantuntijat voisivat vieraila neuvoston kokouksissa. Monessa ryhmässä nousi esiin

toive vakituisesta sihteeristä (viranhaltija) vireillä olevien asioiden seurantaan. Vanhusneuvoston sihteeri voisi lähettää jokaiselle yhdistykselle sähköpostin toiminnasta, mitä järjestetään milloinkin.

Vanhusneuvoston arvostusta pohdittiin monin paikoin. Neuvoston todettiin olevan toimielin samalla tavoin kuin esimerkiksi hyvinvointivaliokunta ja sen osaaminen ja tietämys varsinkin ikäihmisten osalta on merkittävä. Lähes kaikissa aamupäivän ryhmäkeskusteluissa tuli vahvasti esiin vaatimus vanhusneuvoston edustajan läsnä- ja puheoikeudesta kuntien valtuustoissa ja lautakunnissa. Vain yhdessä esitettiin vaikuttamista tulevissa hyvinvointialueissa.

Vanhusneuvostoa pitäisi tuoda tutuksi ja enemmän esille virkamiehille, luottamushenkilöille ja järjestöille. Kunnan vanhukset saadaan esille, kun kerrotaan päätöksentekijöille mitä vanhusneuvosto tekee.

Tiedoksi pitäisi saattaa kaikille se, miten toimitaan, miten jäsenet valitaan vanhusneuvostoon ja minkälaista ennakkotietoa päätettävistä asioista on. Kaupungin hallintosääntöön tulisi lisätä kohta, että Vanhusneuvosto saa edustuksen lautakuntiin ja kaupungin hallitukseen. Nuorisovaltuustokin on saanut. Lakiin olisi sisällytettävä vanhusneuvosto. Hailuodossa vanhusneuvostolla on hallintosäännössä määritelty edustus Elävä saari -valiokunnassa sekä kunnanvaltuustossa. Neuvosto auttaa tuomaan ikäihmisten näkökannat esiin ja aktivoi ikääntyneitä osallistumaan kunnan järjestämiin keskustelutilaisuuksiin liittyen kunnan tulevaan toimintaan. Neuvoston jäsenet keskustelevat jo olemassa olevissa kerhoissa ja yhdistysten kokouksissa ikäihmisten tärkeänä pitämistä asioista. Näitä asioita tuodaan neuvoston asialistalle ja niihin etsitään ratkaisuja.

Erilaiset viestinnän keinot koettiin kulmakiveksi vaikuttamisen osalta. Jos ei osata viestiä, ei ikäihmisille saada tietoa asioista. Keskustelu ikäihmisten kanssa nostettiin useaan otteeseen keskeiseksi viestintäkeinoksi. Muita viestintäkeinoja vaikuttamismahdollisuuksia ajatellen olisivat paikallislehti, kunnan kotisivut, henkilökohtaiset kirjeet, valtuuston kokousten striimaaminen sekä kasvokkain keskustelu. Ikääntyvien ihmisten osalta keskusteltiin myös kotihoidossa tai laitoksissa olevien osallisuutta ja sitä, miten kunnan tai yhteisöt asiat olisivat heidän saavutettavissaan. On vanhuksia, joiden luona käy vain "kotihoitajat". Nämä hoitajat voisivat osaltaan toimia "viestinviejänä" ja fyysisen huolenpidon ohella tarjota henkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja mielenvirkeyttä. Kaikilla ei ole nettiä käytössä, joten "henkilökohtainen" viesti tai vinkki asioiden ja tapahtumien seuraamiseksi olisi tarpeen. Laitoksissa itsessään tulisi huolehtia siitä, että tietoa on saatavilla. He jotka osallistuvat, pärjäävät ja saavat tietoa.

Haja-asutusalueet sekä sote-uudistus on huomioitava. Viestintäverkostojen on jatkuvan dialogin jatkumisen kannalta oltava kunnossa. Yhdessä ryhmässä ehdotettiin myös vuotuista vanhusten viikkoa.

Keskisellä Uudellamaalla on kuuden kunnan Keusote. Nurmijärven (43 000 asukasta) Vanhusneuvoston vaikuttamismahdollisuus Keusoten palvelujen kehittämisessä oman kunnan asukkaiden (varsinkin kotona ja laitoksissa olevien hoivavanhusten) tarpeisiin on käytännössä olematonta. Vastikään Keusote pyysi Vanhusneuvostolta lausuntoa ikäihmisten hyvinvointisuunnitelmasta vuosien 2020-2025 välille antaen aikaa lausunnon jättämiseen noin yhden kuukauden. Keusotessa sitä oli valmisteltu hyvin suurella joukolla parin vuoden ajan. Keusoten selityksen mukaan valmistelun aikana oli haastateltu muutamaa valittua kuuden kunnan asukasta. Tämä Vanhusneuvoston

paikallisten tarpeiden vaikuttaminen hoiva-asukkaiden hyvinvoinnista on valtava huoli. Laitospaikkoja on ajettu kunnassamme alas, laitospaikkoja osoitetaan kauas omaisten ulottuvilta.

Monessa keskustelussa nostettiin esiin myös etsivä vanhustyö sekä sosiaalisen median käyttö. Digiavustajat ja digikoulutustuki auttaisivat ikäihmisiä sopeutumaan digiaikaan ja sosiaalisen median tuomiin mahdollisuuksiin.

2. Miten voimme vahvistaa viestintäämme niin, että se tavoittaa eri kohderyhmät?

Viestinnän osalta painotettiin digiosaamista mutta myös perinteisiä viestinnällisiä keinoja tulisi ylläpitää ja parantaa entisestään. Vastavuoroista yhteydenpitoa ja viestintää järjestöihin tulisi ylläpitää. Tärkeää olisi myös huomioida alueelliset erot maakuntien ja kaupunkien välillä. Yhdessä ryhmässä todettiin myös termin "vanhusneuvoston" kuulostavan vanhanaikaiselta.

Perinteisistä viestinnän keinoista nostettiin esiin neuvoston esitteen pitäminen ajantasaisena ja sen jakaminen kuntalaisille. Paikallislehti koettiin myös monessa ryhmässä oivalliseksi keinoksi viestiä ikäihmisille neuvoston asioista sekä erilaisista tilaisuuksista ja tapahtumista. Myös muut lehdet ja yhteydet toimittajiin nostettiin vahvasti esiin. Vaikka viestinnän tulisi olla kaksisuuntaista, koettiin mahdollisuudeksi ottaa asiaksi aktiivinen tiedotus lehdistöön poliittisen paineen aikaansaattamiseksi. Yhdessä ryhmässä esitettiin jopa kaupungin/kunnan omaa tiedotuslehteä, joka olisi suunnattu nimenomaan ikäihmisille. Myös "omat sivut" paikallislehteen auttaisivat.

Kun on keinot viestiä tilaisuuksista ja tapahtumista, ovat tilaisuudet ja tapahtumat itsessään oivallisia tilaisuuksia viestintään. Kaupunginosilla voisi olla omia tilaisuuksia, joissa asioita esitetään. Vanhusneuvostot voisivat omalla panoksellaan olla mukana erilaisissa tapahtumissa. Neuvostojen kokouksia voisi pitää kylätiloissa.

Omissa yhdistyksissä tiedottamisen tärkeys nousi esiin monessa kohtaa. Yhdistykset voisivat viedä tietoa omiin ryhmiinsä, esimerkiksi eläkeläisjärjestöihin. Myös kunta todettiin tärkeäksi viestijäksi, joka voisi jakaa vanhusneuvoston asioita. Tiedotusta pitäisi jakaa ilmoitustauluilla esimerkiksi kirjastoissa. Printtimedian lisäksi tiedotusta ja esitteitä pitäisi laittaa myös kotisivuille ja sosiaaliseen mediaan. Toisaalta todettiin, että maaseutukunnassa pelaa parhaiten henkilökohtainen viestintä, kirje, puhelinsoitto tai henkilökohtainen kontakti. Vanhusneuvostoihin olisi hyvä saada osanottajia myös "syrykylästä", jotta viestintä tavoittaa paremmin heidät.

Valkeakoskella nostettiin esimerkiksi Ikäneuvoyhdistys, joka auttaa lähes jokaisessa asiassa vanhuksia. Tällaisista asioista olisi hyvä tiedottaa. Vanhusneuvostojen nettisivuilla pitäisi aina olla tiedotusosio.

Digipalveluista nostettiin sosiaalisen median lisäksi esille lausuntopalvelu.fi -sivusto. Kunnilla tulisi olla käytäntö, että vanhusneuvostot saavat antaa lausuntonsa. Paikallispalveluista "aloitelaatikko" esimerkiksi kirjastoon taas antaisi kuntien asukkaille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin.

Vaikka digipalvelut nostettiin monessa kohtaa esiin ja todettiin, että digi on tulevaisuuden ratkaisu, osassa ryhmiä pohdittiin sitä, ovatko digipalvelut palveluita lainkaan, sillä ne toimivat usein itsepalvelun periaatteella. Läsä oleva

vuorovaikutuksen koettiin olevan ikäihmisille tärkeimpiä viestintäkeinoja. Auttavat puhelimet ja numero kaikille eläkeikäisille ja muille avuntarvitsijoille sekä tarpeeksi ihmisiä vastaamaan puhelimeen auttaisivat syrjäseuduilla asuvia ikäihmisiä. Lähipalveluista ei tulisi luopua vaan yhteiskunnan olisi veloitettava palvelujen tuottajat vastaamaan kysyntään. Siellä missä ihmisiä asuu tulisi saada lähipalveluna terveyspalvelut, sairauspalvelut, sosiaalipalvelut, pankkipalvelut, poliisipalvelut, vakuutusyhtiöiden palvelut, kauppalpalvelut, apteekkipalvelut ja niin edelleen.

Viestinnän todettiin olevan johtamisen edellytys. Sitä tulisi uuden Soten myötä organisoida valtakunnallisesti ja alueellisesti koko Suomen läpi jo nyt hyväksi todetuin menetelmin. Ikäihmisten ja vanhusneuvostojen roolin tulisi olla selkeämpi ja tiedon jakaminen näkyvämpää. Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon organisaatioiden ”järjestelmien” yhteensovittaminen on välttämätöntä: henkilöstön osaaminen tulee turvata monitahoisten palvelutarpeiden turvaamiseksi. Siinä pitää ottaa huomioon myös omaishoitajat sekä omaiset ja läheiset.

3. Millä tavalla voimme auttaa ikäihmisten osallisuuden esteiden purkamisessa

Osallisuuden esteiden purkamisessa pitää tehdä yhteistyötä valtion, kuntien ja kaupunkien kanssa. Sote-uudistus nousi keskusteluissa esiin. Erilaiseen toimintaan on tärkeää saada mukaan kattava edustus eri yhdistyksiä, eikä vain joitain yksittäisiä. Luottamuksellinen keskustelu, verkostojen luominen ja jo aiemmin mainittu sihteerin rooli tukevat toimintaa. Lainsäädäntö pitää myös saada ajankohtaiseksi. Joissain keskusteluissa myös hinta nähtiin osallisuuden esteenä.

Tilojen ja tapahtumien tulee olla esteettömiä kaikin tavoin: rakenteelliset esteet on karsittava ja tukihenkilö pitää olla saatavilla. Myös kuulo-ongelmat tulee huomioida (induktiosilmukka, tulkkaus).

Tiedotuskanavien tulee olla muutakin kuin sosiaalinen media, koska kaikki eivät ole siellä. Tiedotusta voi tapahtua puhelimen, keskustelun ja puskaradionkin välityksellä.

Järjestöjen tulee viestiä tehokkaammin jäsenilleen vanhusneuvoston toiminnasta. Koronan vuoksi pois toiminnasta jääneisiin ikäihmisiin tulee ottaa yhteyttä henkilökohtaisesti.

Syrjäytymisen estämiseksi voidaan järjestää erilaista kerhotoimintaa. Vanhusneuvoston jäsenet voivat osallistua ikääntyvien harrastus- ja kerhotoimintaan. Neuvostot voivat jalkautua esimerkiksi järjestöjen kokouksiin ja kylille. Ikäihmisten ”olohuoneet” ja palvelukeskukset nostettiin esiin yhtenä vaihtoehtona. Pienille paikkakunnille tarvitaan myös tapahtumia tai järjestettyjä kuljetuksia tapahtumiin. Kaikkialla ei ole julkista liikennettä. Todettiin, että digiaikaa voidaan hyödyntää etätapahtumien ja striimauksen ansiosta, mutta se ei saa olla ainoa ratkaisu. Siihen tarvitaan myös digikoulutusta ja tukea. Ikääntyneiden maahanmuuttajien mukaan saaminen on tärkeää. Myös mielen asioista tulisi keskustella avoimesti. Monen ikäihmisen kohdalla este saattaa olla ”näkyvätön”, esimerkiksi oma passiivisuus.

ILTAPÄIVÄN KESKUSTELUT

1. Mitä vanhusneuvostoina voimme tehdä digiosallisuuden edistämiseksi?

Digiosallisuuden edistämisen osalta nostettiin esille se, että Vanhusneuvoston tulisi huolehtia siitä, että kunta/kaupunki tarjoaa digitukea erityisesti niille vanhuksille, joilla on digituen tarve. Se minkä toimialan tehtävä se on, riippuu kunnasta. Tehtävä tulisi kuitenkin keskittää. Yhdeksi tiedon välittäjäksi esitettiin kotihoitoa. Itse digineuvontaa voisi antaa kirjasto, terveysasema, kolmannen sektorin osaaja, paikallisen oppilaitoksen opiskelija tai muu sopiva tehtävän osaava henkilö. Myös nuorisoneuvoston kanssa voisi tehdä yhteistyötä – nuoret voisivat neuvoa.

Konkreettista toimista ehdotettiin myös kerran kuussa järjestettävää digineuvontaa esimerkiksi ostoskeskuksen nurkkaan kaupungin toimesta, järjestöjen järjestämää viikoittaista kahden tunnin digikurssia ajankohtaisista asioista, joissa kerrataan myös samoja asioista uudestaan. Eläkeläisjärjestöt voivat järjestää koulutuksia ja seminaaripäiviä. Kirjasto tilana nousi useasti esiin.

lialmessa Ohjuri ja Savonet tulevat tilauksesta antamaan neuvoja kirjastoon. Ehdotettiin, että kirjastoihin pitäisi saada laajemmalti digineuvontapalvelu. Utajärven kunnassa toimii digitukivastaava. Tällaisista palveluista pitäisi infota enemmän kanavissa, jotta iäkkäät ihmiset saisivat laajemmin tietoa. Pyhäjärvellä on tarjottu digitukea ja etäohjelmaa, mutta se ei tavoita avuntarvitsijoita.

Digitukea pitäisi myös saada kotona. Kunnan tulisi järjestää niin, että joku tulee kotiin opastamaan/ohjaamaan omien laitteiden ja ohjelmien käytössä. Lähiopastus olisi yksilöllistä ohjausta ja tukea. Ennen kaikkea olisi tärkeää rohkaista laitteiden käyttöön.

Digitaitojen vahvistamisen lisäksi tuotiin esille, että tietoa tulisi jakaa muistakin asioista. Esimerkiksi edunvalvontavaltuutuksista.

Hoivakodissa asuvien osalta toivottiin, että työntekijät osallistuisivat vahvemmin yhteydenpitoon. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi enemmän omaisiltojen järjestämistä.

Digitaidoista puhuttaessa pitäisi ottaa huomioon näppäinten koko ja yksinkertaisten toimintojen suosiminen.

Laitteiden neuvonta tulisi olla kunnallista. Ikäihmisille myös laitteet tulisi saada kunnalta. Myös esimerkiksi, jos pankkiasiointi velvoittaa digitaitoja, pankit tulisi velvoittaa opettamaan asiakkaansa taitoihin ja antamaan laitteen sellaiselle, jolla ei ole varaa sellaista itse hankkia.

Tärkeää olisi, että Vanhusneuvoston jäsenten tulisi itse saada ensisijaisesti koulutettua itsensä digiosaajiksi. Tämän jälkeen vanhusneuvostot voisivat viedä asiaa esimerkiksi järjestöihin, jotka voivat hankkia koulutusta jäsenilleen.

2. Miten voimme vähentää ikäihmisten yksinäisyyttä kunnissa?

Yksinäisyyden vähentämisen osalta korostettiin tiedon saantia. Tietoa tapahtumista tulisi olla paikallislehdissä ja radiossa. Ei pidä olettaa, että kaikilla on kännykkä. Ehdotettiin valtakunnallista vanhusradiota tiedon kulkuun.

Toisaalta todettiin, että yksinäisyys vähenee, jos digitaidot paranevat.

Konkreettisia esimerkkejä tuli useita. Yhteisöllisyyden lisäämiseksi nostettiin esiin talotsempparit ja naapuriapu. Valkeakoskella on yhdistys, joka sunnuntaisin kerää väkeä ja vie yhteiselle lenkille. Se toimii ilman erillistä ilmoitusta. lialmessa senioreilla on yhteinen lounas. Se toimii ilman ilmoitusta. Haapajärvellä Virikevintti-toiminta.

Kunta on antanut tilat ja toimintaa vetää vakituiset vapaaehtoiset henkilöt. Muita konkreettisia ryhmäytymisen malleja voisivat olla kirjallisuuspiirit tai muut vastaavat ryhmät. Ystävänäpäivänä neuvostojen tulisi järjestää tapahtumia.

Etsivä vanhustyö nousi esiin useammassa ryhmässä tämänkin asian kohdalla. Ehdotettiin mallia, jossa asiakaslistojen mukaan pidettäisiin yhteyttä yli 75-vuotiaisiin.

Järjestöjen, yhdistysten ja kyläseurojen tulisi järjestää toimintaa, jossa "etsitään" yksinäisiä vanhuksia ja saatetaan ihmisiä yhteen. Toimintaa tulisi olla myös matalalla kynnyksellä. Aina ei tarvitse tehdä jotain, vaan ystävöimintää ja "ystävätupa"-mallia pitäisi kehittää. Yhteisistä tiloista toivottiin matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja. Esitettiin "kortteliolohuoneita", päiväkeskuksia ja senioritalojen yhteisten tilojen aukioloa myös iltaisin ja viikonloppuisin. Esteettömyys tulisi huomioida, kuin myös non-stoppina kulkeva palveluauto. Toimintaa olisi tärkeää olla eri kaupungin osissa tasapuolisesti. Paikka jossa kokoonnuttaisiin tulisi olla lähellä asuntoa.

Kaavoituksella ja asumisratkaisuilla voidaan vaikuttaa. Kunnan taajaman ydinkeskustaan voidaan rakentaa palvelukortteli, missä on palveluja kaiken ikäisille. Samassa kiinteistössä voi olla monisukupolvisia asukkaita, yksi kerros olisi Attendo-mummolan hoiva-asukkaille. Näin palvelut ulottuvat kutsuna Attendo-mummolasta tarvittaessa kotona asuvalle liikuntarajoitteisille vanhuksille tai dementikoille kuten alakerran laitosasukkaille.

3. Miten voimme tukea liikunnan ideoita kiertoon laittoa?

Liikunnan osalta nousi esiin myös kaavoitus. Kaavoituksella poistetaan esteitä ja lisätään liikuntamahdollisuuksia. Moni liikkuu jo, mutta turvallisista reiteistä on saatava ajantasaista tietoa. Vähemmän liikkuville tulisi olla helposti kuljettavia reittejä, joissa on penkkejä. Kunnan liikuntapaikoista tulisi tiedottaa.

Moni on kehittänyt omia liikuntamallejaan, joita voisi jakaa muille. Esimerkiksi laittamalla painot kävelylenkille ja tekemällä hyötyliikuntaa.

Ikääntyneitä tulisi kohdella tasavertaisesti kunnasta riippumatta. Esimerkiksi uimahalleihin tulisi olla oikeus jokaisen 75-vuotiaan päästä maksutta joka kunnassa.

Kuusamossa on otettu käyttöön senioripassi, joka on hyvä ja edullinen toimintamalli ikääntyville. Myös etäjumppaa on lähetetty omana lähetyksenä. Myös Ikäinstituutin VertaisVeturit vetävät jumppaa.

Esille nostettiin niin ikään liikuntaraati sekä yhteistyö järjestöjen ja liikuntatoimen kanssa. Liikunta- ja elintapaneuvontaa pitäisi tarjota kaikenikäisille. Erilaisten liikuntamuotojen esittely ja niiden kokeilumahdollisuudet tulisi tarjota. Voimaa vanhuuteen -ryhmä sekä hyvinvointitiimi yhteistyö ja ideointi mainittiin.

Myös vanhusneuvoston tulisi kehittää ideoita ja toimia viestijänä ja tiedonvälittäjänä. Vanhusneuvosto voi välittää jumppaohjeita järjestöille. Voimaa vanhuuteen -hankkeesta jäi pysyviä toimintamalleja. Se toi vapaaehtoisten vetämän vesijumpparyhmän sekä ikiliikkujat-kuntosali- ja tasapainoryhmät. Myös liikuntavälinekassi kiersi järjestöltä toiselle.

Kunnan tiedotteet liikunnan myönteisistä vaikutuksista sekä avoin viestintä. Kunnan tulisi myös kustantaa liikunnan ohjaajia järjestöihin ja varmistaa, että liikuntapaikat ovat vapaassa käytössä ja että niissä on valvojat.

Liikunnan tulisi olla myös yhteisöllistä. Sitä voisi harjoittaa liikuntatilojen lisäksi jo mainituissa yhteisissä senioritiloissa tai järjestämällä liikuntaa lähiluontoon.

Lopulta nostettiin esiin taas kirjasto – liikuntavälineitä voi lainata kirjastosta.

Puumalan vanhus- ja vammaisneuvostosta muutama jäsen osallistui vanhusneuvostopäivään Teams:n välityksellä. He kertovat kokouksessa omat näkemyksensä vanhusneuvostopäivästä.

Ehdotus

Esittelijä: Anne Julin, palvelujohtaja

Vanhus- ja vammaisneuvosto päättää merkitä vanhusneuvostopäivän 4.11.2021 annin tietoonsa saatetuksi.

Pöytäkirjantarkastaja Liisa-Leena Vidman poistui kokouksesta. Vanhus- ja vammaisneuvosto valitsi hänen tilalleen pykälien 4-6 pöytäkirjantarkastajaksi Eeva-Liisa Luukkosen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi vanhus- ja vammaisneuvosto päätti esittää tekniselle toimialalle, että

- Kevyen liikenteen väylille hankitaan lisää levähdyspenkkejä, jotta niitä olisi hieman nykyistä tiheämmin.
- Hiispolulle raivataan levähdyspaikkoja, joille laitetaan levähdyspenkkejä.
- Kirkonkylän kuntoradalle raivataan levähdyspaikkoja, joille laitetaan levähdyspenkkejä.

§ 5

Vammaisneuvostopäivien 22.-23.11.2021 antia

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin

anne.julin@puumala.fi

palvelujohtaja

Valtiovarainministeriön avoin hallinto –hanke ja vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE järjestivät yhdessä Vammaisneuvostopäivät 22.-23.11.2021. Tapahtuma järjestettiin virtuaalilaisuutena Zoomin välityksellä. Tapahtuman tarkoitus oli välittää tietoa ajankohtaisista aiheista, sekä mahdollistaa hyvin käytäntöjen, kokemusten- ja tiedonvaihto vammaisneuvoston jäsenien kesken. Molempiin päiviin osallistui noin 200 henkilöä.

Ensimmäisen päivän teema oli Vammaisneuvostot kaikkien vammaisten asialla – vammaisneuvostojen asema, toiminta ja vaikuttamismahdollisuudet kunnissa. Toisen päivän otsikkona oli Vammaisneuvostot tulevilla hyvinvointialueilla – mitä kunnissa tapahtuu jatkossa? Molempina päivinä järjestettiin päivän aiheita käsittelevät ryhmäkeskustelut. Keskustelemassa oli kahdeksan ryhmää.

Keskustelukysymykset ja keskustelujen anti olivat seuraavat:

Miten voimme omalla toiminnallamme vahvistaa vammaisten ihmisten osallisuutta kuntamme päätöksenteossa?

Kunnan päätöksenteossa vammaisten ihmisten osallisuutta voisi vahvistaa keskustelijoiden mukaan siten, että päättäjät ottavat vammaisneuvostot mukaan heti valmisteluvaiheessa. Jos tämä toteutuu, ei lausuntoja tarvitse välttämättä ollenkaan pyytää erikseen. Kuntien välillä on suuria eroja tämän toteutumisessa; toisissa kunnissa neuvostot ovat hyvin mukana lautakuntien toiminnassa, toisissa neuvostot joutuvat työskentelemään sen eteen, että pääsisivät mukaan toimintaan. Joissakin kunnissa lautakunnat saavat itse päättää, kutsuvatko vammaisneuvoston edustajan kokoukseen, kun taas joissakin kunnissa lautakunnissa on jo neuvoston edustaja läsnäolo- ja puheoikeudella. Läsnäolo- ja puheoikeuden tärkeys lautakunnissa puhututti paljon, ja sen toteutuminen kaikkialla koettiin keskusteluissa erittäin tärkeäksi.

Lausuntopyyntöjä annettaessa pitäisi aikataulussa ottaa huomioon se, että useat vammaisneuvostot kokoontuvat vain kerran kuukaudessa. Tällöin juuri edellisen kokouksen jälkeen tullut lausuntopyyntö voi mennä täysin ohi. Aina lausuntopyyntöä ei edes tule, vaikka sille olisi tarve, sillä lautakunnassa ei ymmärretä, että asia koskee vammaisneuvostoa. Tämän vuoksi läsnäolo lautakunnissa olisi tärkeää ja merkityksellistä. Vaikuttamismahdollisuus tulee taata mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Jos annetaan lausuntoja lähes valmiista toteutuksesta, tarvitaan muutoksia, mikä lisää kustannuksia, työtä ja ärtymystä. Jos vammaisneuvostot eivät ole mukana lautakunnissa, on vaikuttamistyö äärimmäisen vaikeaa. Joissakin kunnissa on tunne, että kunta ja vammaisneuvosto eivät jaa riittävästi tietoa keskenään.

Miten voimme vahvistaa viestintäämme niin, että se tavoittaa eri kohderyhmät?

Viestinnällä tavoitetaan parhaiten kaikki kohderyhmät, kun se on mahdollisimman monikanavaista. Viestintää on oltava muuallakin kuin verkossa, eikä digituki voi olla

ainut keino saavutettavuuden varmistamiseksi. Paperinen tiedoteviestintä ja paikallislehtien tärkeys korostuivat keskusteluissa.

Se kuitenkin mietitytti, miten toimivaa tämä on isommissa kaupungeissa. Verkossa oleva tieto on myös tarpeellista. Kunnissa on sen kohdalla isoja eroja, joidenkin nettisivuilta löytyy kaikki oleellinen tieto, toisilta ei taas mitään.

Tiedon kulkemisen helpottamiseksi vammaisneuvostojen sisällä ehdotettiin, että neuvostolla voisi olla yhteissähköposti, jota kaikki vammaisneuvoston edustajat pääsisivät lukemaan.

Millä tavalla voimme auttaa vammaisten ihmisten osallisuuden esteiden purkamisessa?

Osallisuudesta keskusteltaessa esille nousi etäkokousten merkitys. Niiden käyttöönotto on poistanut paljon esteitä, kun osallistujien ei tarvitse käyttää kuljetuspalvelua ja avustajaa eikä järjestäjän tarvitse löytää esteettömiä tiloja. Esteellisten tilojen käyttö, matkakustannukset ja toimimattomat kuljetukset voivat estää vammaisia henkilöitä osallistumasta kokouksiin ja tapahtumiin. Silloin, kun kokouksiin on kuitenkin tarve päästä paikan päälle, olisi tärkeää, että esimerkiksi taksin kuljettajaan saisi suoraa yhteyden. Matkakustannukset ja kokouspalkkiot tulisi maksaa vammaisneuvostojen edustajille.

Tarvitaan kokemusasiantuntijoita näkö-, kuulo- ja liikuntarajoitteisista. Vammaisuus ei ole vain pyörätuoliluiskia. Esimerkiksi konserttisaliin saatetaan laittaa pyörätuolipaikat, mutta ei huomioida, että värivalot ja meteli voivat aiheuttaa epileptisen kohtauksen. Tästä pitäisi olla ennakkotieto, jottei osallistujan tarvitse poistua yllättäen. Päättäjät pyörätuoliin -tapahtumille olisi kunnissa tarvetta.

Joissakin kunnissa on tapana, että vammaisneuvosto jakaa ruusuja ja risuja paikallistoimijoille vammaisten huomioimisesta.

Vammaisen henkilö on muutakin kuin vammaisen. Hänen elämänsä ei ole vain vammaisuutta ja sote-asioita, mutta hän tarvitsee palvelut, jotta voi elää täysipainoisesti. Vammaisen henkilö pystyy tekemään vaikka mitä, vaikka jokin toiminta-alue on rajoittunutta. Vammaisen ihminen pitää olla keskiössä. Hänen äänensä pitää tulla kuulluksi; hänellä on paljon asiantuntijuutta ja kokemustietoa sekä osaamista eri elämän alueilta. Hän on usein ansiotyössä tai yrittäjä. Työllisyysasteen nostaminen olisi tärkeää. Kunnan tulisi olla esimerkkinä ja palkata vammaisia työntekijöitä.

Mikä on tilanne vammaisneuvostoissa ja miten tulee käymään jatkossa?

Varsinkin pienten kuntien edustajat totesivat, että vammais- ja vanhusneuvoston erillisuus on tärkeää. Yhteisissä neuvostoissa toiminnan on koettu olevan vanhuspainoitteista. Neuvostot voivat kuitenkin kutsua toistensa jäseniä kokouksiinsa seuraamaan ja verkostoitumaan, ja molempia neuvostoja koskevia asioita, kuten joitakin lausuntoja ja aloitteita, käsiteltäessä yhteiskokoukset ovat hyvä käytäntö. Myös yhteiset esteettömyyskävelyt saivat kannatusta. Vanhusneuvostojen lisäksi myös nuorisovaltuuston kanssa kannattaa kokousta ja pitää työpajoja. Yhteinen esittelijä, esimerkiksi yhdenvertaisuuskoordinaattori, joka toimisi siis sekä vanhus-

että vammaisneuvostossa, auttaisi tiedon kulkemisessa ja yhteisten asioiden edistämisessä. Monipuolisen verkostoitumisen tärkeys korostui keskustelussa. Hyviä käytäntöjä ja uusia ideoita täytyy jakaa, mikä joissain paikoissa jo toimiikin hyvin.

Osallistujilla oli kokemusta siitä, että vammaisneuvosto on vain "tiedoksi" -elin. Kun asioihin ei tämän vuoksi pääse vaikuttamaan valmistellessa, pitäisi olla ohjeistusta miten päätöksistä voi valittaa.

Vammaisneuvostoissa on hyvä olla niin vammaisia henkilöitä kuin myös puoleista ja lautakunnista poliitikkoja. Yhteinen keskustelu vie asioita eteenpäin. Neuvostoihin toivotaan myös vammaisjärjestöjä näkyvämmiin mukaan.

Hyvinvointialueiden ja kuntien vammaisneuvostot, niiden roolit, tehtävät ja yhteistyö?

Hyvinvointialueen kunnalliset vammaisneuvostot voisivat pitää keskenään 1-2 kokousta vuodessa vaihtaakseen vinkkejä. Myös idea valtakunnallisesta vammaisneuvostosta sai keskusteluissa kannatusta. Toiveena olisi myös, että neuvostojen toimintaa yhtenäistettäisiin valtakunnallisesti.

Joillakin hyvinvointialueilla on pyydetty väliaikaisiin valmisteluelimiin vammaisneuvostojen edustajia. Ongelmana on kuitenkin ollut se, että neuvostot vasta aloittelevat toimintaansa uusilla kokoonpanoilla. Vammaisjärjestöjä, jotka tarjoavat palveluja, on osallistettu enemmän kuin niitä, joilla on vain asiakasnäkökulmaa.

Hyvinvointialueiden vammaisneuvostoilla on oltava määrärahat siihen, että kaikille voidaan taata osallistumismahdollisuus kokouksiin. On välillistä syrjintää, jos ei ole monenlaisia osallistumismahdollisuuksia. Etäosallistuminen ei sovi kaikille, eikä kaikilla ole varaa matkoihin tai julkinen liikenne on paikoin heikkoa.

Keskustelijoilla on pelkoa, että hyvinvointialueilla tullaan panttaamaan tietoa. Myös siitä on epävarmuutta, miten hyvinvointialueen vammaisneuvostoon tehdään valinnat. Sihteerillä tulee olemaan tärkeä rooli tiedon kulun kannalta. Tulee saada alueellinen sekä eri vammaisryhmien edustus. Miten taataan, ettei alueen suurimman kunnan mahdolliset huonot toimintatavat siirry uudelle neuvostolle? Hyvinvointialueet on mahdollisuus luoda uutta ja hyvää hallintoa, miten tämän toteutuminen turvataan? Lisäksi mietityttää kysymys, onko kummallakaan neuvostolla todellista valtaa vaikuttaa, vai onko kyse vain kuulemisesta?

Kuntatasolla mahdollistetaan koko muu, varsinainen elämä, jonka tulee olla esteetöntä ja saavutettavaa kaikilla tasoilla. Kunnissa riittää työtä vammaisen ihmisen elämän mahdollistamisessa. Jako hyvinvointialueiden ja kunnan välillä selkiyttää toimintoja. Roolien jako on tärkeää tehdä heti alussa, ettei tule päällekkäistä toimintaa. Yhteistyökin on toki tärkeää. Kunnallisissa vammaisneuvostoissa voidaan jatkossa keskittyä muihin kuin sote-asioihin, esimerkiksi kulttuuriin ja liikuntaan; kulttuuri antaa voimavaroja jaksaa huomiseen.

Nostoja palautekyselyistä

Tilaisuuden osallistujille lähetettyyn palautekyselyyn vastasi lähes sata henkilöä, eli noin puolet osallistujista. Sisältöön tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä oli 95 %, järjestelyihin puolestaan 87 %. Tyytymättömyyttä oli pääasiassa aiheuttanut tekniset ongelmat. Läsnaosallistumisen mahdollisuutta toivottiin tästä syystä. Toiseksi selkeäksi kehityskohdaksi nousi taukojen tärkeys.

Palautteissa nousi esille ryhmäkeskustelujen arvo. Niissä jaettiin paljon tietoa, ja monelle oli lohdullista kuulla, että samat asiat mietityttävät eri puolilla Suomea. Samalla kuitenkin huomattiin myös, että monien neuvostojen toiminta poikkeaa toisistaan ja päästiin jakamaan hyviä käytäntöjä ja ideoita. Myös ajankohtaisia aiheita esityksissä kiiteltiin paljon.

Kokonaisuus sai kiitosta erityisesti uusilta vammaisneuvostojen jäseniltä, jotka kokivat tilaisuuden hyvänä alkusysäyksenä neuvostojen toiminnan ymmärtämiseen.

Puumalan vanhus- ja vammaisneuvostosta muutama jäsen osallistui vammaisneuvostopäiviin Zoom:n välityksellä. He kertovat kokouksessa omat näkemyksensä vammaisneuvostopäivistä.

Ehdotus

Esittelijä: Anne Julin, palvelujohtaja

Vanhus- ja vammaisneuvosto päättää merkitä Vammaisneuvostopäivien 22.-23.11.2021 annin tietonnsa saatetuksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi vanhus- ja vammaisneuvosto päätti esittää kunnalle, että

- Kunta tiedottaa Puumala-lehdessä, että pysäköintialueille merkityt inva-paikat on tarkoitettu vain heille, jotka ovat saaneet inva-paikkaluvan.
- Julkisen uudisrakennuksen ja peruskorjauksen suunnitteluun otetaan mukaan vammaisia henkilöitä, jotta tilat tulisi kerralla suunniteltua heidän tarpeita vastaaviksi (esim. inva-wc:t, naulakoiden korkeudet)

§ 6

Ilmoitusasiat

Valmistelija / lisätiedot:

Anne Julin

anne.julin@puumala.fi

palvelujohtaja

Hyvinvointilautakunnan päätös 24.1.2022 § 4: Hyvinvointilautakunta päätti, että vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen Eeva-Liisa Luukkosella on vanhus- ja vammaisneuvoston edustajana läsnäolo- ja puheoikeus hyvinvointilautakunnan kokouksissa ajalla 1.1.2022-31.7.2025 silloin, kun hyvinvointilautakunnassa käsitellään vanhuksia ja/tai vammaisia koskevia asioita.

Ehdotus

Esittelijä: Anne Julin, palvelujohtaja

Vanhus- ja vammaisneuvosto päättää merkitä em. asian tietoonsa saatetuksi.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Muutoksenhakukielto

§1, §2, §3, §4, §5, §6

Muutoksenhakukielto

Valmistelua tai täytäntöönpanoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §.